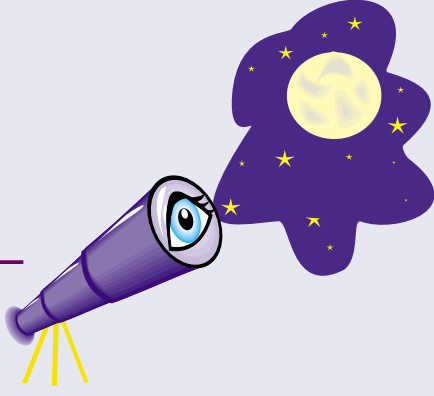

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Messier Albümü - 8 (M8, M16, M17, M20)

Yay Takımyıldızı ve çevresi, derin gökyüzü cisimleri bakımından gökyüzünün en zengin bölgelerinden biridir. Çünkü, Samanyolu'nun merkezi bu doğrultuda yer alır. Messier Kataloğu'ndaki 110 gök cisminin 15'i, Yay Takımyıldızı sınırları içinde bulunur. Komşu takımyıldızları da düşürsek bu sayı daha da artar.

Ağustos ayı, Yay Takımyıldızı'nı gözlemenin en iyi zamanı. Yay, akşam hava karardığında, Güney ufku üzerinde, gökyüzündeki en yüksek konumunda oluyor. Bu ay, Messier Albümü kapsamında, Yay ve Kalkan Takımyıldızları sınırları içinde yer alan, gökbilimle ilgili dergilerde ve kitaplarda fotoğraflarını çok sık gördüğümüz dört bulutsuyu ele aldık. Bu bulutsuların tümü bir dürbünle gözlenebilir.

M8 Lagün Bulutsusu

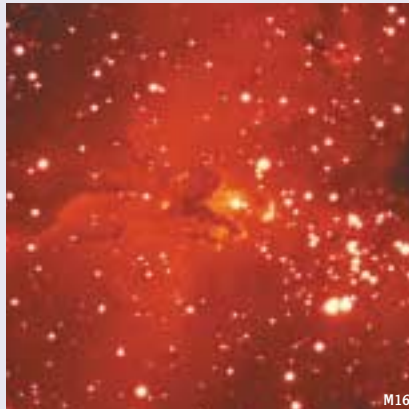
Parlak Bulutsu
Takımyıldızı: Yay
Sağ Açıklık: 18°03,8'
Dik Açıklık: -24°59'
Uzaklık: 5.200 ışık yılı
Parlaklık: 6,0 kadir

Lagün Bulutsusu, içinde yeni yıldızların oluştuğu bir "yıldız fabrikası"dır. Burada oluşan yıldızlar, NGC 6530 adlı açık yıldız kümesini oluştururlar. Lagün Bulutsusu, başka birçok parlak bulutsu gibi içinde oluşan yıldızlardan aldığı enerji sayesinde parlar. Bulutsu, gökyüzünde, oldukça geniş bir alan kaplar; görünür büyüklüğü yaklaşık 90x40 açı dakikası (Ay'ın görünür çapı yaklaşık 30 açı dakikasıdır) kadardır.

Lagün Bulutsusu'nun en parlak bölgesi, "Kum Saati" bulutsusu olarak da bilinir. Bu bölge, gerçekten de belirgin bir biçimde kum saatini andırır. Kum Saati Bulutsusu, yeni oluşmuş çok parlak yıldızlarca aydınlatılır.

Lagün Bulutsusu, amatör gökyüzü fotoğrafçıların en çok ilgi gösterdikleri gök cisimlerinden biri. M8'e çıplak gözle baktığınızda yalnızca bir yıldız kümesi görürseniz de, bir dürbünle ya da bir teleskopla, bu kümenin etrafındaki silik bulutsuyu görebilirsiniz. M8, birçok başka bulutsuya göre daha parlak olduğundan, dürbün ve küçük teleskoplar için çok güzel ve kolay bir hedef oluşturuyor.

M16, Kartal Bulutsusu

Açık Yıldız Kümesi ve Bulutsu
Takımyıldızı: Yılan
Sağ Açıklık: 18°18,8'
Dik Açıklık: -13°47'
Uzaklık: 7.000 ışık yılı
Parlaklık: 6,4 kadir

Kartal Bulutsusu, etkileyici görüntüsü ve çok hareketli bir yıldız oluşum süreciyle bilinir. 1995 yılında, yıldız oluşumunun incelenmesi amacıyla, Hubble Uzay Teleskopu kullanılarak, bulutsunun belli bölge-

lerinin ayrıntılı fotoğrafları çekildi.

Aslında, M16, bulutsunun oluşturduğu yıldız kümesine verilen katalog numarası. Ancak, M16 denince genelde Kartal Bulutsusu akla gelir. Charles Messier, M16 yıldız kümesini keşfettiğinde, buradaki yıldızların silik bir parlaklık içinde olduğunu not etmişti.

Küçük bir teleskopla, yıldız kümesinin en azından 20 üyesi gözlenebilir. Kartal Bulutsusu'nu biraz ayrıntısıyla görmek içinse, büyük teleskoplar gerekiyor. Ancak, büyük teleskoplarla bile bulutsunun fotoğraflardaki ayrıntısını yakalamak olası değil.

M17 Atnalı Bulutsusu

Parlak Bulutsu
Takımyıldızı: Yay
Sağ Açıklık: 18°20,8'
Dik Açıklık: -16°11'
Uzaklık: 5.000 ışık yılı
Parlaklık: 6,0 kadir

M17, Atnalı, Omega, Kuğu ya da İstakoz gibi çeşitli adlarla anılan bir bulutsu. Bu bulutsu da, öteki parlak bulutsular gibi içindeki genç yıldızların yaydığı ışının ortamdaki gaz kütlelerini iyonlaştırması sonucu parlar. Ancak, M17'nin farkı, bu yıldızların dışarıdan görülmemesi. Yani, burada oluşan yıldızlar bulutsunun

1 Ağustos saat 23:00; 15 Ağustos saat 22:00;
 31 Ağustos 21:00'de gökyüzünün genel görünüşü

içinde gizli kalmış durumda. M17, belli bölgelerde parlamasına karşın, bulutsuda karanlık bölgeler de geniş bir alana yayılıyor. Bulutsunun içerdiği maddenin, yaklaşık 800 güneş kütlelerinde olduğu sanılıyor. Bu, Orion Bulutsusu'nun kütlelerinden daha büyük bir kütle.

Bulutsu, gökyüzünde kolayca bulunabiliyor. Bir dürbünle, bulutsunun atnalı biçimini kolaylıkla seçebilirsiniz. İdeal gözlem koşullarında, bulutsu çıplak gözle de seçilebilir.

M20 Üç Boğumlu Bulutsu

Parlak Bulutsu
Takımyıldızı: Yay
Sağ Açıklık: 18°02,6'
Dik Açıklık: -23°02'
Uzaklık: 5.200 ışık yılı
Parlaklık: 9,0 kadir

M20, fotoğraflarına en sık rastladığımız gökcisimlerinden biri. Bulutsu, adından da anlaşılacağı gibi, üç parçalı bir görünüme sahip. Aslında, bu üç parçalı gö-

rünümü veren, bulutsunun önünde yer alan Barnard 85 adlı karanlık bulutsu. Birçok başka parlak bulutsu gibi, M20 de yıldızların doğduğu bir bölge. Hubble Uzay Teleskopu'yla çekilen ayrıntılı fotoğraflar bunu doğruluyor. Bulutsunun bize uzaklığı tartışma konusu. Sky Catalogue 2000'de, uzaklığı 5.200 ışık yılı olarak verilirken, Hubble basın bildirilerinden birinde (STScI-PRC99-42) bu uzaklık 9.000 ışık yılı olarak veriliyor. Bulutsunun uzaklığını 2.300 ışık yılı olarak hesaplayanlar da var.

M20, 9 kadir olan parlaklığına karşın, iyi gökyüzü koşullarında bir dürbünle (en azından 7x50) gözlenebilir. Dürbünle, bulutsunun üç parçalı yapısını da görebilirsiniz. M20, Lagün Bulutsusu'nun yaklaşık 2 derece kuzeybatısında yer alıyor. Bu gökcismi, özellikle gökyüzü fotoğrafçıları'nın ilgisini çekiyor.

Gezegenler

Venüs, ay süresince akşamları batı ufku üzerinde gözlenebilecek. Çok belirgin olmasa da gezegen, ay süresince biraz alçacak. Venüs, ayın sonlarında, Başak Takımyıldızı'nın en parlak yıldızı olan Spica'yla yaklaşacak. 31 Ağustos'ta Spica ve Venüs, birbirlerine 1 dereceden daha yakın olacaklar.

Temmuz ayında sabah gökyüzüne geçen **Jüpiter**, ay boyunca, doğu ufku üzerinde hızla yükseliyor. **Satürn**'ü gözlemek içinse, gece yarısını beklemek gerekiyor. Satürn de her gün biraz daha erken doğuyor.

Merkür ay boyunca akşam gökyüzünde olacak; ancak, Güneş'ten yaklaşık 1 saat sonra battığı için alacakaranlıkta kaybolacak.

Ay, 1 Ağustos'ta sondördün, 8 Ağustos'ta yeniay, 14 Ağustos'ta ilkdördün, 22 Ağustos'ta dolunay, 31 Ağustos'ta sondördün evrelerinden geçecek.